Osmanlilarin, "halife" sifati üzerinde pek fazla durmadiklari anlasilmaktadir. Zira tarihî kayitlar, hem Misir'in ilhakindan önce, hem de sonra zaman zaman Osmanli hükümdarlarina halife ünvani ile hitab edildigini göstermektedirler. Bununla beraber, Misir'in ilhakindan sonra dahi **Yavuz Sultan Selim için "Hadimu'l-Haremeyn", "Sultan" ve "Hakan" gibi ünvanlar kullanildigi halde "Halife" tabiri pek kullanilmamistir.**

Öyle anlasiliyor ki, buna pek fazla gerek te bulunmuyordu. Zira Osmanli Padisahi, artik tek basina Islâm âleminin en güçlü hükümdari olarak idareyi eline almisti. Çagdas bir arastirici da hilâfetin Osmanlilara geçisi ile ilgili bilgileri verdikten sonra söyle der: " **Yavuz Sultan Selim'in, Misir'a yaptigi seferi sirasinda dinî ve siyasî ehemmiyeti haiz büyük bir hadise, Hilâfetin Osmanli hânedanina intikali cereyan etti. Yavuz Sultan Selim zamaninda Imparatorlugun kazandigi büyük söhret ve seref itibariyle, Osmanlilar hilâfetin asil ve hakli iddiacilari oldugunu isbat etmislerdi. Ayrica el-Mütevekkil'in vefatindan sonra halefleri halifelikten feragat ettiler. Böylece, bu boslugu doldurmak Osmanlilara düsmüstü. Fakat ne var ki, hilâfet ünvani o zamana kadar bütün özelliklerini kaybetmis ve sadece sözde kalmis bir ünvandan ibaretti. Osmanlilarin kudreti, böyle bos bir ünvana muhtac degildi. Bu sebepten onlarin, o zamanda bu mesele ile pek ugrasmadigi anlasiliyor. Fakat her seye ragmen hilâfet Islâm âleminde yine saygi ve hürmete deger bir mevkii idi. Osmanli Pâdisahlari da arada sirada bu durumdan istifade etmeye çalismislardir.**
"

Gerçekten, Hiristiyan Dünyaya karsi tek basina koyabilen, Islâm âlemini düsmanlarindan koruyup ona karsi bir kalkan vazifesi gören bu devletin, böyle bir sifat ve ünvani kullanmaya ihtiyaci yoktu. Zira o, zaten fiilen bu ünvana hak kazanmisti. Binaenaleyh, Osmanlilardan baska bu sifatla Islâm dünyasinin bayraktarligini yapabilecek güçte kimse mevcud degildi. Bu sebepledir ki Yavuz'a halife diyenler sadece Osmanlilar degildi. Çünkü Ehl-i Sünnet akidesine bagli Sünnî Müslümanlar ve özellikle Iran ile Orta Asya'dakiler, Selim'in sahsinda Iran'da gerçek Müslümanligi ihya etmekle mükellef bir Islâm Halifeligi görüyorlardi. Bundan dolayidir ki, Çaldiran zaferinden sonra Tebriz'e girmis olan Yavuz Sultan Selim'e, Mâveraünnehr ulemasinin ayni fikirleri tasidigi haberi gelir. l5l6'da Muhammed Isfahanî ona " **Hilâfet tahtnin Sultani**" demekle de yetinmiyor ve "simdiki halde sen kendine has asil vasiflarla Allah'in ve Muhammed (s.a.v.)'in halifesisin" diyordu. Arablar ise, Halife Mütevekkil'in, kendi yetkilerini ve bu yetkilerden dogan hukukunu Yavuz'a terk edip etmedigini arastirmak lüzûmunu bile duymadan Y **avuz'a "Halife" demeye basladilar.**
Gerçekten, Ibn Sünbül, Yavuz Sultan Selim için, dünyada Allah'in Halifesi, Mekke'li Kutbeddin ise "Halifeturrahmanlarin en iyi Halifesi" diyordu.

Bütün bunlar, Yavuz'un, Misir'i almasiyle hilâfetin Osmanlilara geçtigini göstermektedirler.

Osmanli hükümdarlarinin, halife ünvanini resmî bir kayit olarak ilk defa Silistre'nin güneyinde bulunan Küçük Kaynarca'da 8 Cemaziyelevvel II88 (I7 Temmuz I774) tarihinde Ruslarla yapilan antlasmada kullandiklari görülmektedir. II. Katerina, Osmanli ülkesindeki Ortodoks Hiristiyanlarin himâye hakkini istedigi zaman, Osmanli murahhasi da muahedeye (antlasmaya) Halife ünvanina istinaden Sultanin tabiiyetinden çikan Türk ve Müslümanlar üzerinde, dinî hüküm ve nüfuzuna dair bir bend koydurdu. Antlasmanin, üçüncü maddesindeki fikra söyledir:

"**Ve Cenâb-i Bârîden gayri kimesneye tabi olmamak üzere tâife-i merkume itiraf ve kabul velakin mezhebleri ehl-i Islâm'dan olup zât-i ma'delet simât-i sehriyaranem imâmu'l-mü'minîn ve halifetu'l-muvahhidîn olduguna binaen..** ."

Sultan II. Abdülhamid (1876 -1909), 31 Agustos 1876'da, V. Murad'in yerine Osmanli tahtina geçtigi zaman, Osmanli Devleti, Kuzey komsusu Rusya, Balkan ülkeleri ve diger Hiristiyan devletlerle iç açici bir münasebette degildi. Zira tahta geçisten bir sene sonra Rusya savas açmis, Sirbistan ve Karabag bagimsizliklarini kazanmis, Bulgaristan, Osmanlilara bagli görünmekle birlikte bagimsiz bir devlet durumuna gelmisti. Balkanlarda birkaç eyâlet, kan, ates, isyan ve huzursuzluk içindeydi. Tabir caizse bu dönem, azginlasmis Avrupa emperyalizminin Osmanli Devleti için kötü ve büyük emellerinin bulundugu bir dönemdir. Iste bu sebepledir ki Sultan II. Abdülhamid, Halife sifati ile haiz bulundugu mevkie ehemmiyet vermis ve saltanatinin baslangicinda ilan edilen " **Kanun-i Esasî**"de bu cihet açikça ortaya konularak: "
Zât-i Hazret-i Padisahî hasbe'l-hilâfe din-i Islâm'in hâmisi
" kaydi konulmustur. Sultan Abdülhamid, halife sifati ile Islâm birligini saglamak için Islâm dünyasinin muhtelif bölgelerine adamlar göndermisti. Avrupa devletlerinin, Islâm âlemine olan hücumlari, oralarda bulunan Müslümanlarin durumlari ve yegane müstakil Islâm devletinin Osmanli Devleti olmasi gibi sebeplerden Sultan Abdülhamid'in bu siyaseti, basarili olmus görünmektedir. Çünkü akli basinda olan bütün Müslümanlar, Avrupa emperyalizminin eline geçirdigi bölgelerde, yerli halka nasil muamele ettiklerini görüyorlardi. Bu da, onlarin, Islâm halifesi etrafinda toplanip kenetlenmelerine sebep oluyordu.

Sultan II. Abdülhamid'den sonra Osmanli Devleti'ndeki siyasî kriz, bunun arkasindan gelen Birinci Dünya Harbi ve nihayet Istiklâl Savasi'ndan sonraki olaylar, son **Osmanli Sultani Vahdeddin (VI. Mehmed)**
'in vazifeden alinmasina ve saltanata son verilmesine sebep olmustu.
Osmanli saltanatinin 1922 yilindaki ilgasindan sonra

, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Sultan Abdülaziz'in ogullarindan Veliahd
Abdülmecid Efendi
'yi halife ilan eder.

Fakat bir müddet sonra, Meclis'teki bazi münakasalar (bk. Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabit Ceridesi, VII, 44 - 70.) ve özellikle **Ismet Pasa (Inönü)'nin, hilâfetin kaldirilmasi, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin dahilî ve haricî siyaseti üzerine fena hiç bir tesiri görülmez demesi ve bu konuda çektigi nutuktan sonra kabul edilen kanun geregi, 3 Mart 1924 tarihinden itibaren hilâfet, tarihe mal olan bir müessese haline geldi.**
Konu ile ilgili kanun maddesi: "
Halife hal' edilmistir. Hilâfet, hükümet ve cumuriyet mâna ve mefhumunda esasen mündemic oldugundan makam-i hilâfet mülgadir
" demektedir.
Böylece, Islâm dünyasinin I0I., Osmanlilarin 29. halifesi olan Abdülmecid Efendi'nin hilâfeti, 1 yil, 3 ay 14 gün sürdükten sonra nihayete erdi.

3 Mart I924 tarihinde hilâfetin ortadan kaldirilmasindan sonra, Islâm dünyasinda bir bosluk dogmustu. Bu boslugun doldurulmasi ve imkân dahilinde ise yeni bir halifenin seçilme çalismalari yapilmisti. Bu sebeple kongreler tertiplenmisti. Fakat bütün bunlar, bir sonuca ulasamamisti. Zira kongrelerde ileri sürülen görüsler, herkes tarafindan ittifakla kabul edilemiyordu.

Özet:

- **Halifelik Osmanlıya ilk ne zaman geldi?**

22 Ocak 1517 tarihinde Halifelik makamını Osmanlı Devleti'ne kazandıran ve Memlüklü Devleti'ni sona erdiren **Ridaniye Savaşı** gerçekleşti.

- **Halifelik hangi antlaşmada siyasi bir güç olarak kullanılmıştır?**

Halifelik ilk kez 1774 yılında Ruslarla yapılan **Küçükkaynarca Antlaşması**'nda bir uluslararası güç olarak kullanılmış oldu